Година XXXV. Цетиње, у суботу 22. априла 1906. Број 16.

Цијена:
За Црну Гору на годину 8 круна, на по године 4 круне.
За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 12 кр. на по године 6 круна.
За све остале земље годишње 20 франака у злату, на по године 10 франака у злату.
Претплата се прима само у год. и полугодишњим роковима.
Поједини број 20 хелера.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ

Претплата се шаље поштанском упутницом, само и непосредно администрацији „Гласа Црногорца“ на Цетиње, а коме је наручиоце, г. Перу Рамадановићу, К. Ц. агенту у Котор.
Дописи се шаљу Уредништву. Рукописи се не враћају.
За огласе плаћа се: за сваку ријеч или за број од пет цифара по 4 хелера за први пут, а за сваки даљи пут по 2 хелера.

Власник: Државна Штампарија — Излази суботом — Главни уредник: Милош Живковић

Цетиње, 22. априла.

„Уставност“, као независан орган јавности, користећи се законом о слободној штампи у нашој земљи, у послиједнјем своме броју донијела је чланак о нашој спољашњој политици, због чије неодређене и нетачне садржине сматрамо за дужност да изнесемо своје гледиште.

Спољашња политика Црне Горе, црпећи своју снагу из војничких врлина и пожртвовања Црногораца, из њиховог родољубља и појимања народних идеала, биће увијек стална и непромијењена, пазећи да се ни у чему не огријеши о принципе, којима је руковођена два вијека, а нарочито за послиједњих четрдесет и шест година. Са правца, којим у спољашњој политици Црна Гора иде већ двије стотине година, без њене воље и пристанка неће моћи да је скрену ни најнепогоднији утицаји, а да не повриједе њено државно биће и самосталност.

Одушевљење за националне идеале; вјерност и благодарност Русији, моћној заштитници Црне Горе; лојалност и коректност према моћним сусједима, и пријатељство са свима просвијећеним народима, који су трајно испуњени симпатијама према нашој отаџбини, — то су основни принципи спољашње политике Црне Горе и за будућност.

Ови прецизни принципи наше спољашње политике, на којима је заснована, и јасан правац, којим ће Црна Гора да иде и у будућности, искључују сваку могућност и нехотичне помисли, да би Црна Гора, у своме новом политичком животу, под утицајем евентуалних промјена у свијету, ма за колико могла да одступи у спољашњој политици од вајкадашњег правца. Она од тога правца неће одустати не само зато, што су о корисности његовој увјерени управљачи и први синови Црне Горе, већ ни зато, што тај правац од давнина одговара осјећањима и жељама свију Црногораца.

У народном вјеровању Црногораца с кољена на кољено, у послиједње двије стотине година под владавином црногорских Господара из Дома Петровић-Његоша, преноси се основна мисао, да Црна Гора за свој опстанак, биће и напредак, послије Бога, храбрости и пожртвовања својих синова, има да благодари највише братској заштити моћног и великог руског народа, како је и Његово Краљевско Височанство наш узвишени Књаз Господар у најсвечанијој прилици, дајући Своме народу Устав, потврдио у Пријестоној Бесједи овим ријечима: „Ја и сви Црногорци знамо, да ми Русији, послије Бога, највише дугујемо“. Нема те владе у Црној Гори, која би могла одступити од овога правца, који је овако јасно обиљежио наш Господар.

Такву спољашњу политику Црне Горе неће моћи да омете ни да скрене са обиљеженог пута ни најцрња нужда, ни најтежа неприлика, ни најмучнија ситуација, ни необавјештеност којега органа руске или остале словенске штампе, ни интриге ма са које друге стране.

Црногорци су сада још радоснији, кад је у Русији освануло ново доба и кад ће народ руски заједнички са својим Императором руководити судбином моћнога словенскога царства, јер су увјерени, да ће поред Императора и владе наћи трајна заштитника и у Представништву народа руског, који је за ослобођење српског народа крв своју проливао и тиме га задужио вјечитом благодарношћу.

СЛУЖБЕНИ ДИО.

Распис

Свима подручним управним властима.

У члану II-ом указа од 23. фебруара ов. год. Његс. Краљ. Височанства Књаза Господара, којим је објављен Кривични Законик за нашу Књажевину, речено је, да законик стаје на снагу 23. априла ове године.

Од тог дана сва кривична дјела, која Законик предвиђа, имају се казнити по његовим одредбама Но како се у III-ем дијелу Законика, глави 32-ој говори о таквим кривицама — зване иступи, које ће по природи њиховој, а на основу досадашње праксе и у смислу Наредбе од 16. марта 1904. год. под број 1287., која говори о надлежности управних власти, иштјеђивати и судити управне (полицијске) власти, а у сврху, да би се што боље очувао ред и мир, заштитила приватна права појединаца, као и лична и имнова безбједност и у недостатку писменог поступка, по коме би се управне власти руководиле при суђењу тих кривичних дјела, нашао сам за потребно, да у овом распису дадем свим подручним управним властима шљедећа објашњења и упутства:

I.

У наведеним законским одредбама (дио III-ћи, глава 32 а крив. законика), које говоре о иступима, већи дио ових кажњава се по званичној дужности. Значи, да управни органи, чим би кривац учинио дотични иступ, морају овог узети на одговорност, ствар ислиједити и по том донијети своје ријешење — пресуду, којом се кривац осуђује. За ове пак иступе, који се казне по приватној тужби (гл. 37 а кр. законика и др.), узимају се кривци на одговорност тек пошто онај, који је иступом оштећен или повријеђен, подигне тужбу. А у оба случаја, приликом незадовољства ма које странке, тужиоца, или оптуженог, даје се право „апелације“ на вишу управну власт.

У чл. 310 ом између осталих казна, којима се кривац за иступ може казнити (*затвор, новчана казна*, одузимање неких ствари, забрана радње, полицијски надзор) постоји и казна протјеривања.

По члану 318 ом у вези са чл. 342. може се ко из једног мјеста државе у друго мјесто протјерати најмање за 4 мјесеца, а највише за једну годину. Али се само страни поданици могу протјерати и за свагда из Црне Горе.

Црногорски поданици могу се протјерати из мјеста у мјесто, и то само они,

ЛИСТАК.

Народне књижнице.*)

(о начину оснивања нар. библиотека)

Библиотекар је главна ствар код једне библиотеке, по њему она опстоји а с њим пропада.

Nörrenberg.

Да су народне библиотеке од велике важности и користи, да подигну народ један на већи ступањ образованости, мислим, да ће свакоме бити јасно из онога, што смо већ прије изнијели. Сад нам остаје питање, како ћемо и на који начин почети и порадити, да оснујемо једну нар. библиотеку, како ли њ м управљати, да бисмо је могли уздржати на висини, која јој с правом приличи, те да узмогне што достојније вршити своју улогу у народу, да му узмогне боље користити.

Говорећи о овоме, треба нам имати више ствари на уму. Овдје нам треба рећи коју о средствима, којих се треба латити, да бисмо ту корисну и спасоносну идеју подизања нар. књижница могли што успјешније к дјелу привести, о личностима, које су се подухватиле, да подигну душевно свој народ, о избору и начину набавке књига, о начину, како да се воде каталози, и о другим омањим стварима, које нијесу без какве важности, као и о мјесту, гдје се има смјестити библиотека, о часовима издавања и враћања књига, о евентуалном читању књига у просторијама књижнице, чему се све може угодити према материјалном стању библиотеке, као и приликама дотичног мјеста, гдје је смјештена библиотека.

Идеју, да се покрене нар. књижница, као и то, да даје упуства, како да се њом управља и руководи, то може све само једна личност, али је управљати и водити, то не може, ако настоји и жели, да буде њих неколико, који неће жалити ни труда, ни зноја па ни жртава за добро свог народа. коме, како видимо, како смо и сами увјерени, треба што скорије и радикалније помоћи, а помоћи ћемо му, ако мушки прегнемо, особито ми омладинци, који смо већ јаки и способни за сваки, који му драго подхват, да устрајемо у њему, да га достојанствено вршимо, те да. потакнувши за ту спасоносну идеју наш млађи нараштај, предаднемо га њему у нашљедство.

Да бисмо масу, ширу јавност. која још није упућена, којој није још познато, колику огромну корист а у исто вријеме и уживање може наћи у читању једне добре и поучне књиге, могли за ту мисао загријати, треба се обратити домаћим новинама, у кратким чланцима говорити о користи читања, о дјеловању књиге на породични живот. да се нар. библиотекама бори противу пјанчења, да се стаје на пут ширењу којекаквих неморалних књига, па и о другом. једном ријечи о свему, што је у првом дијелу у свом смислу говорено било. Осим тога треба настојати у мањим или већим скуповима живом ријечи знати одушевити и осоколити ширу публику. да чита. При таквом агитирању не треба, ако се не би показало одмах с почетка довољног успјеха, клонути духом, па занемарити сву ствар, т боже увјерени, да не иде, да се неће нико да одазива, па да се не исплати губити узалуд ријечи; тако исто не треба у противном случају, ако се опет с почетка буде показало огромног успјеха, помислити па и рећи: свијет је увидио и увјерио се о користи читања, па је непотребно више о томе и говорити Не, у оба случаја не треба одустати, особито не у другом, јер можемо лако разочарани остати, пошто се је догађало а и догађа се, да маса, чим се појави каква новотарија, полети за њом, да касније, ако не од једном, а оно постепено мало по мало одступа. Како рекох у овом случају треба особито пазити, увијек бити на опрезу, слични пастиру, који неће пустити, да му се не само ниједна овца од стада одвоји, него који ће гледати и настојати, да и нових стече. Као средство неке концентрације, похвално би било, по могућности сваке недјеље у просторијама књижнице, ако су те одвећ малене, онда гдјегод другдје, држати разна предавања из разних поља науке, дакако таква, о којим знамо, да ће их присутни моћи разумјети, те им бити од користи. Да, дакле, једна нар. библиотека тачно врши свој свети задатак у народу, ту је сва интелигенција позвана, а по готово омладина, да се заузме за ствар, да се жртвује за свој народ.

Међу средствима, која су се с успјехом проводила до сада код туђих народа при оснивању и подизању нар. библиотека, била би: проглас на виђеније и богатије грађане једног града или државе, да жртвују свој обол за бољитак свог народа, позив да се сваки по могућности упише за редовног члана, у овом случају пошто се обраћа и на сиромашнији сталеж, требала би мјесечна чланарина да буде што мања, нпр., од које сиромаси и опроштени могу бити, приређивање забава у корист књижнице, марке и дописне карте, са сликама све у корист књижнице, распис не грађане, да дарују све непотребне књига нар. књижници, гдје ће књиге много већу корист донијети. Често се догађа, да се нађе у породици једној по неколико књига, које су бачене, иза како су прочитане, у какав закутак, па ту и труну, а користи од њих нико и не види. Све те и такве књиге добро би дошле једној народној библиотеци, те би се учинила не само дужност напрама ближњему, већ и добро дјело, кад би се даровало народу и дале на чување нар. књижницама.

Шта наш народ најрађе чита? На ово је питање доста тешко одговорити, јер нијесмо имали нар. књижница ни сличних установа, да би са сигурношћу могли тачно опредјелити шта и у коликој мјери. Секција за народну просвјету срп. акад. друштва „Зоре“ примила је а и прима разна извјешћа о нар. књижницама из разних српских земаља. Већином нам се ту јавља, да се је у дотичном мјесту установила народна књижница, па нас моле, да им пошаљемо упуте, којим се имају управљати; има и таквих, али мало, да не кажем једно, двоје, гдје нам јављају, које су књиге набавили и што се од тих 60—80 комада књига које су набавили, највише чита. Ова два, три мјесна извјештаја које смо добили, нијесу довољна, по њима не можемо нити смијемо свести правило, па рећи то и то се чита и у толикој мјери. У овом погледу треба почекати, док ова идеја подизања нар. књижница уђе дубље у народ, обухвати и загрије добар дио наше интелигенције те нађе свог поборника у омладини.

У другим европским државама, код народа друге крви, а према извјешћима, која од њих имамо, пада у очи, да су сва та извјешћа са малим непримјетним разликама код свих тих народа иста у погледу тога што дотични народ чита и у коликој мјери. Према истим можемо узети мало не као правило, да се без обзира на расу, чита 70—80% приповјетке, романи, пјесме. разни драмати, — путописи, животописи и друго, а 20—30% књиге и дјела о саобраћају пољопривреди, трговини и у опште сва технолошка дјела релативно слабо се читају. Из ове кратке статистике, која се је деценијама код разних народа иста показала, можемо се надати да ће тај распоред при набавци књига и за наш народ вриједити. По оном малом искуству које знам у овој прилици може доста помоћи; знамо да наш народ, особито сељак, кад има новаца на расположењу, па хоће да чита, обично купује народне пјесме, приче, а понајчешће календаре, јер у њима нађе и једног и другог, к томе и календар са мијенама мјесечевим као и разне омање поуке за сељачки живот. Књиге научног садржаја наш народ не чита радо. Те су књиге фактички за сваког другог написане, али за њега нијесу, стил им је тежак а каткад и неразумљив. Мислим, да у томе има и другог разлога и узрока, што

*) Види подлистак „Глас Црногорца“ број 13. од 1. IV. 1906. О важности оснивања нар. библиотеке.

који ништа своје у мјесту становања немају, а дошљаци су у то мјесто, и поступају у смислу реченог чл. 342 ог Крив. Законика.

У чл. 112. затвор се предвиђа с радом и без овога и одређује се, ко се има осудити с радом; које радове врше они, који се на рад осуде, као и то, ко има хранити затворенике ако су сиромашног стања.

У чл. 311-ом вели се, да затвор може бити за иступе најмањи један дан а највиши 30 дана. а у члану 313 ом. да је новчана казна најмања 5 круна, а највећа 200 круна.

У чл. 314 ом законодавац прописује, како се има казна затвора са казном новчаном замијенити, кад то по чл 315 ом и 316 ом треба учинити.

Законодавац, одређујући казне за иступ, као што се види, поставио је најмању и највећу границу, до које се кривац за учињени иступ смије казнити, т. ј. остави о је властима, које суде, да између те најмање и највише границе казне кривца по својој увиђавности. А то је учинио с тога, што власти, примјењујући законску казну над кривцем, треба да пазе, да ли је овај иступ — кривицу учинио злонамјерно т ј. навалично, или пак нехотично и из непажње, или из нужде, или је наговорен или од кога принуђен, да то дјело учини, да ли је непуносјетан и т. д. па према томе и да се казни, било са најмањом, било са највећом казном, коју закон за дотични иступ предвиђа, или пак казном већом од најмање, а мањом од највеће.

У сврху што правилније примјене законске казне треба такође пазити и на владање оптуженог, као и на то, да ли је већ више иступа или виших крив. дјела учинио и за иста кажњен био.

Пошто се све те околности — олакшавне и отежавне у обзир узму, изриче се казна, и ова ће бити праведна и задовољити, како оштећеног, тако и само друштво, јер се кривичним дјелом не вриједа само појединац — оштећени, већ ово немило утиче на општи појам и јако задире у опште интересе, с тога се многа кривична дјела и казне по званичној дужности и ако она са материјалне стране не штете већину, већ појединца.

Власти, кад суде, огријешиле би се о закон, кад би кажњавале са највећом казном, коју закон за извјесни иступ одређује, ако би било олакшавних околности, које мању казну правдају, а тим би уједно давале и повода честњем изјављивању незадовољства на више власти, што јако штети како интерес појединаца, тако и општи, па и сам углед дотичне власти. Тек онда ће се, дакле, задовољити правда, обезбиједити ред и мир, ако власти буду пазиле, да кривац не тражи ни мању ни већу казну, но је заслужио, јер ниједна плата није правилнија, нити пак награда светија, него кад кривац само заслужену казну претрпи, пошто Божји и људски закони тако захтијевају.

II.

У смислу наведене наредбе о надлежности управних власти од 16. марта 1904. год. број 1287. иступе у III ем дијелу. главе 32 е Кривичног Закона, имали би да ишљеђују и суде:

1) сеоски кметови, предсједници сеоских општина;

2) племенски капетани;

3) предсједници варошких општина, општински, судови и

4) обласни управитељи (чл. 1 и у вези са чл. XVI-им Наредбе).

Према томе излазило би, да има неколико инстанција — судова управних власти. које иступе суде и пресуђују.

Но како немамо још закона о уређењу сеоских општина, нити је пак њихова организација крају доведена, то се до њихова уређења има разумјети, да сеоски кметови и предсједници сеоских општина сачињавају једну власт, која би имала да у првом степену иступе суди и пресуђује, а друга је племенски капетан; трећа обл. управитељ, а четврта министар унутрашњих дјела. Што се тиче варошких општина, гдје има општински суд, то овај на основу тачке 2 е 25-ог закона о уређењу варошких општина има, да у првом степену ишљеђује и пресуђује иступе, (у ком саставу улази и предсједник), а гдје општинског суда нема, то чини сам предсједник општине у смислу чл. 23. поменутог закона и досадашње праксе. По чл. XIX ом истакнуте наредбе о надлежности управних власти противу сваког рјешења сеоских кметова, племенског капетана, предсједника варошке или сеоске општине и општинског суда подноси се жалба, према наређењима односних закона, уредаба и наредаба, обласном управитељу, а противу рјешења обл. управитеља министру унутрашњих дјела и то за 15. дана, од када је рјешење саопштено.

А по 2-ом раставку истог члана ни једна се казна не смије извршати, док рјешење — пресуда не постане извршно.

Значи, да свака жалба, која се не би поднијела министру унутрашњих дјела у року од 15 дана противу рјешења — одлуке обл. управитеља, рачунајући тих 15 дана, од кад је дотичном лицу рјешење обл. управитеља саопштено, застариће и жалба ће бити одбачена, а одлука — рјешење обл. управитеља постати извршном и над осуђеним се без одлагања извршити, као да је по том предмету донио рјешење и сам министар унутр. дјела.

У наведеним одредбама законским, као ни другим није опредијељено, у којем се року има изјавити жалба противу рјешења нижих власти на обл. управитеља.

Није означена граница, до које могу ниже власти: сеоски кметови; племенски капетани; општински судови и т.д., судити и казну изрицати.

У чл. XVI ом наредбе о надлежности управних власти речено је, да наведене власти изричу и доносе своја рјешења према наређењу односних закона, уредаба и наредаба, а у 2-ој алинеји истог чланка, да обл. управитељи кажњавају управне иступе, за које законима, уредбама и наредбама није изрично казна опредијељена, и то на затвор до 30 дана; новчану казну до 200 круна и т. д.

У чл 2-ом закона о кривичној судској надлежности од Никољдана 1902 год. одређено је, до које мјере суде и пресуђују капетански судови пријеступе (иступе) противу имања и нарушења јавнога реда и мира.

А чл. 1 ви закона о устројству судова даје варошким општинским судовима, да врше мјесто капетана првостепену судску власт, како у грађанским тако и кривичним парницама.

На основу горњих законских прописа, као и њихових непотпуних одредаба, а и обзиром на чл. 395 и крив. законика, који говори, да иступи застарују по истеку шест мјесеци од времена, кад су учињени, и у намјери, да дотични кривац не би протезањем за изјаву незадовољства на обл. управитеља користио се случајно застарењем, те и остао некажњен, руковођен начелима општег поступка у сличним случајевима, одређујем:

1) Дотична управна власт дужна је да за сваки учињени иступ, предвиђен у III ем дијелу кр законика, кривца одмах узме на одговорност, кривицу испита и своје рјешење донесе, и то, како за оне, који се по званичној дужности казне, тако и за оне, који се на приватну тужбу кажњавају, али за ове само, пошто тужилац тужбу поднесе.

2) Чим се рјешење донесе, власт га је дужна саопштити, како тужитељу, тако и оптуженом и ове на записник о пристанку или непристанку узети и у случају, да која странка незадовољство на вишу власт изјави, овој упутити одмах своје рјешење са односним актима.

3.) При ишљеђењу иступа треба обратити пажњу, да ли је крив. дјело год веће какве кривице (чл. 359. т. 3. и чл. 365 т. 7 кр. законика), па према томе ако је, да се поступи у смислу прописа наредбе о надлежности управних власти (чл. XX и);

4) И у случају ишљеђења иступа, управне (полицијске) власти имају водити записник по обрасцу, предвиђеном у тачци XXI. ој горње наредбе за пријеступе и злочине. Записник потписује, како онај, који саслушава оптуженог. тако и оптужени, а ако он не умије писати, потписује га достовјеран свједок, који зна писати, а ако и ово није могуће, онда овог као свједока при саслушању назначити.

На сваком саслушању треба назначити каквог је владања дотично лице. Ово важи и при саслушању свједока.

5) У рјешењу власт је дужна, да изложи *кривицу, коју је лице учинило*; наведе свједоке, који кривицу доказују, а у случају и само признање окривљеног; околности, које се као олакшавне и отежавне истичу, и најпослије да казну одреди, позивајући се на чл. закона, на ком се рјешење оснива, као и наведе суму трошкова, учињених приликом суђења, а у засебној листи назначи коме је и колико досуђено од те суме у име данчуба

6) Као што је напоменуто у тачци 2-ој, у случају изјаве незадовољства на вишу власт, нижа је дужна, да сва акта уз своје рјешење упути вишој, како би ова могла што правилније оцијенити кривицу; вјеровратност свједока, па према томе и донијети праведно рјешење;

7.) При саслушању тужитеља, оптуженог. као и свједока, власти су дужне поступати мирно и без притиска; саслушања биљежити онако, како дотични прича; пустити га, да каже све што има, само ако се то односи на предмет, по коме се ишљеђење чини.

8) У смислу наведеног чл. 2-ог закона о крив. судској надлежности, племенски капетан има да ишљеђује и своје рјешење доноси по оним иступима, који се казне до 10 дана затвора или 100 круна у новцу, а на основу чл 1 закона о устројству судова то исто право имају општински судови у варошима, а гдје ових нема предсједник варошке општине, па било, да се ти иступи ишљеђују и суде по званичној дужности, било на приватну тужбу.

Остале иступе, за које је у закону виша казна одређена у варошима, које нијесу обласна мјеста, ишљеђује предсједник општине и акта са својим извјештајем без рјешења упућује обл управитељу, да овај по дотичном иступу пресуду изрече.

То исто чини и племенски капетан

У варошима, које су обласна мјеста, управа полиције ишљеђује све иступе, који се преко 10 дана затвора или 100 круна у новцу по закону имају казнити, и она свој извјештај са односним актима подноси обл. управитељу, да овај у првом степену донесе пресуду по тим иступима, па било, да се иступи суде и пресуђују по званичној дужности, било по приватној тужби

9.) Према наведеном сеоски кметови и предсједници сеоских општина дужни су у интересу реда и мира, да сваки иступ, који се казни по званичној дужности, доставе одмах племенском капетану, који је дужан поступити по претходној тачци — њеном првом дијелу.

Дужни су и да ишљеђују иступе на позив капетана, особито оне, за које је он надлежан да по њима рјешење доноси, као и да поступају у смислу чл. XX-ог Наредбе о надлежности управних власти, кад год се у њој предвиђена потреба укаже.

10.) Приликом иступа, учињеног од стране чиновника или слуге страног посланства или двора, као и консулата, управне (полицијске) власти имају се придржавати прописа чл. VII-ог речене Наредбе о надлежности управних власти, а у погледу војника и часника стојеће војске имају се такође придржавати прописа чл. VIII-ог исте Наредбе, и

11.) При ишљеђењу и суђењу, управне (полицијске) власти имају се строго обазирати на прописе чл. 196. 197. 198. 199. 200. 201. и 202. земаљског Устава, јер се по чл. 214 ом истог Устава даје право жалења државнијем властима против незаконитијех поступака власти, те ће на основу тога министар унутрашњих дјела узети

наш народ књиге научне садржине не чита на име психолошког. Не налазим нимало за оправдано нашем сељаку, раднику иза тешког дневног рада нудити му или силити га, да чита књиге, гдје је потреба да његов и тако тешким радом уморени дух још више напреже, да штудира, чији дух захтијева нечег другог, тражи, да за час заборави на овај страшни свијет, он хоће да се уздигне. њему је потребна забава, он хоће дакле, да читајући види пред собом херојске доживљаје, да се њима диви, као и да се кукавицама подругује и смије.

При набавци самих књига треба особиту пажњу обратити на каквоћу књиге, треба добро знати које ће се књиге набавити, исто вриједи и за дароване књиге, јер како знамо могу често пута књиге народу у мјесто да му користе да му јако нашкоде. С тога треба добро пазити, отворити оба ока прије него се одлучи, да која књига уђе у књижницу, јер увлачењем свакојаких књига у нар. књижницу не користи се народу него више шкоди, а то није циљ једне нар. књижнице.

Као за свако овеће удружење, тако је и овдје потребан неки одбор, који ће се бринути за напредак књижнице за вршење дужности коју буде она изискивала. У том случају потребан је дакле одбор, који би се састојао од предсједника, књижничара, благајника, и тајника. Истоме би требало додати два одборника без функције, који би, у случају, да је који функционар било ради ког узрока спријечен, да врши своју дужност, могли га одмах замијенити; за тим ревизиони одбор од четири члана, који ће најмање два пута у години прегледати ствари, дати свој суд о стању књижнице, као и о раду дотичних функционара.

За предсједника нар. књижнице бира се највиђенија и најомиљенија личност, у селу обично поп или учитељ, а у граду или вароши градоначеоник или предсједник општине, а може се и ко други. Тим што се бира за предсједника највиђенија и најомиљенија личност иде се на то, да би му више користила, а то може све учинити и постићи ријеч најугледније и најомиљеније личности у једном мјесту.

Избор библиотекара при једној нар. књижници није лак посао. За библиотекара није свак и не може свак бити, јер се не састоји цијела ствар само у томе, да дотични књиге народу раздијели, од њега их прими и опет у ред смјести Библиотекар треба да буде љубазан, пријатан, добре нарави човјек, да својим владањем не одвраћа читаоце, који су дошли да се користе, него да им иде на руку при избору књига, да упозна склоности и способности својих читалаца, треба дакле да буде доста добро начитан и да зна руководити библиотеком. Пошто је улога правог библиотекара у ствари веома тешка, с тога мислим, да би једна народна библиотека најбоље успијевала, баш управо одговарала својем циљу, кад би библиотекар био за свој труд од државе или дотичне општине, ако иста добро материјално стоји, достојно награђен, јер је тешко и одвећ тешко, да библиотекар, који нема за свој труд никакве материјалне награде, врши тачно дужност, које се је примио и да се за њу својски заузме. Признајем и сам, да ће то ићи за неко вријеме добро, док још буде трајало одушевљење, али доцније, тако нас бар искуство учи, држим да неће. Кад библиотека буде имала доста велик капитал, кад буде могла сама да подмирује своје трошкове, онда неће требати више никакве помоћи од стране општине или државе, али да се она млада, нејака издржи, да јој се у првом почетку опстанак осигура, ту је позвана држава или општина, да се за то побрине; тако се ради по свима туђим државама, тако ће се без сумње за њима и наша повести, те омогућити нар. библиотеци, да одмах у почетку ухвати јаког корена.

Књиге из нар књижнице може узимати свак ко хоће, плаћао он као члан мјесечну. чланарину или не, јер се у томе, да се свак може њоме послужити, састоји сва важност подизања нар. библиотека, зато се и зове народна, да може дакле сваком бити приступачна.

Чим се која књига прими, било да књижница сама купи или да јој је ко други дарује, треба је дати одмах да се повеже. При повезу треба пазити да буде по могућности што чвршћи, јачи, да се не би одмах иза другог, трећег читања књига распала. Хрбат књиге треба да је од коже, да носи име писца, књиге као и текући број у каталогу На унутрашњој страни корице уз број књиге не би било с горега прилијепити и штампана правила, којих треба да се свак строго држи. Та би правила гласила од прилике овако:

1) Рок читању књиге траје 15 дана од дана кад је књига издата; ко у том року књигу не поврати, плаћа за сваки дан више глобу од 2 хелера и трошкове за опомену.

2) књиге треба чисто држати. Оштећене књиге поправљају се на читаочев рачун.

3) књиге стоје на расположењу само позајмиоцу и његовој породици.

4.) ко се буде поновно противио овим правилима биће му забрањена даља употреба књига из библиотеке.

Књиге се онако, како стижу, заводе у главни каталог под текућим бројем без обзира на то, да буду поредане по струкама, то се не тражи од једне малене или повеће нар. библиотеке, тако се исто практикује у књижницама, које имаду на хиљаде и хиљаде свезака, а то је код њих и са свим потребно. У библиотеци, пак, књиге се смјештају по алфабетском реду обзиром на писца књиге; тако да, чим неко затражи, рецимо: Лазаревићеве приповијетке, дотични библиотекар само пружи руку под *Л.* види, да ли се књига налази на свом мјесту, ако се налази преда је читаоцу, у противном случају каже, да је већ узајмљена. На овај се начин књиге лако и брзо издају, стрпљивост се присутних читалаца не мори комплицранијим начином издавања књига, те је с тога овакав и веома практичан.

Како горе напоменух, народна је библиотека свакоме приступачна, па био тај редован или ванредан члан, т. ј. плаћао он мјесечну чланарину или не. Како једни, тако и други треба да имају сваки своју читалачку карту са којом могу узајмљивати књиге из књижнице и без исте по правилу не може се никоме књига из библиотеке издати. Ова читалачка карта, од подебљег папира јаче врсте, обичног формата 9×14 кошта 20 хелера На предњој дакле првој страни, осим текућег броја, имена, презимена, занимања и стана читаочевог, добро би било додати и правила, којих се треба држати при узајмљивању књига, од прилике онаква иста, која смо горе означили. Остале пак три странице раздијељене су на рубрике тако да једна служи да се означи, кад је дотични читалац књигу узајмио, а друга, кад ју је повратио. У рубрици, гдје се означује кад је књига узета, прилијепи библиотекар нар. марку од 2 хел. за сваку књигу, што читалац плати као оштету за узајмљену књигу, те преко исте напише датум, кад је књига однијета. Читалачке пак карте, док су још књиге код читалаца, чува библиотекар поређане алфабетским редом у нарочито за то одређеној кутији, које читаоцима врати, чим сви њему узајмљене књиге натраг донесу, да их опет на чување прими, кад ови нове књиге из књижнице узму. По правилу у исто вријеме могу се држати код куће само двије књиге из нар. књижнице. Кад читалац књигу опет донесе натраг, марке се више не прилијепљују, него се на за то одређеној рубрици а поред оне за издавање књига, назначи датум, кад је књига враћена. Прилијепљивањем нар. марака не даје се прилилика библиотекару, који и онако има много других послова и брига око књижнице, да се збрка, да учини хотимично или нехотимично проневјерење. Њему благајник преда на једанпут, рецимо 1000 комада нар. марака, за које има књижничар кашње иза како их све потроши, да положи благајнику 20 круна, ако свака

на одговорност сваку подручну власт, која се буде огријешила о закон; злонамјерно прешла границу своје власти и оптуженог преко заслуге казнила, а у датом случају намирити од кривца и материјалне штете, које би овај оптуженом силом своје власти проузроковао.

Наређујем, да се подручне власти најстрожије придржавају горњих објашњења и упутстава, а по потреби затраже и детаљнија објашњења.

Број 2565.

Цетиње, 20. априла 1906 г.

Министар унутрашњих дјела
Лабуд Гојнић

НЕСЛУЖБЕНИ ДИО.

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВИЈЕСТИ.

— Његово Краљев. Височанство Књаз Господар у пратњи Своје узвишене породице приспио је у четвртак у вече у Беч. Његово Цар. и Краљ. Апостолско Величанство Франц Јосиф послао је свога ађутанта у хотел, гдје су високи путници одсјели, да се распита о стању болести Његовог Краљ. Височанства.

— Његово Височанство Књаз Мирко у пратњи г. Михаила Поповића вратио се синоћ из Никшића са сахране пок. Јока Ђ. Петровића.

— Госп Максимов, царско руски министар резидент, и госп. Топов, бугарски дипломатски агент, са госпођом и дјецом, вратили су се из Дубровника

ДР. ПОЛИТ—ДЕСАНЧИЋ

Послије угарске кризе наступила је изборна борба, наступило је доба уставних мегдана у једној од најуставнијих земаља у Европи, у краљевини Угарској.

Блиска сусјетка државе Немањића, ова је природно морала утицати на развој догађаја у српским земљама, и није чудо, да је наша историја средњих вијекова особито густо испреплетена са развојем политичких и културних догађаја у Угарској. Оба народа, српски и мађарски, од њиховог првог познанства били су, већ по географској констелацији, упућени један на другога

Тај узајамни ослонац оба народа испољава се знаменитим историјским догађајима са обје стране. Важна манифестација те узајамне помоћи је велика сеоба Срба под патријархом Чарнојевићем при крају XVII. вијека у јужне крајеве угарске земље.

Под барјаком и оружјем, дошли су Срби из своје несретне, потиштене отаџбине у Угарску, али под погодбом, да, кад се Угарска ослободи од заједничког непријатеља, да Угри помогну Србима ослободити њихову отаџбину Но ток историје пошао је другим правцем. Силом политичке нужде, Срби остану у свом новом завичају, призна̂ју Угарску као своју нову отаџбину и под окриљем угарског устава стану живјети у новој отаџбини — као пуноправни угарски грађани Нећемо затварати очи пред историјским чињеницама У низу времена било је прилика, кад су се сукобљавали и интереси *српског и мађарског племена*. У таквим сукобима, Срби су се борили за своју вјеру, свој језик, за обиљежја српског битисања, а не против цијелости Угарске, њихове нове отаџбине, не против цијелости круне св. Стевана.

Кад је послије великог сукоба и борбе у години 1848 у Угарској наступило доба реакције и апсолутизма, кад је угарски устав био обусављен, кад је була краља Андрије II. била само историјски појам, — у томе мрачном добу на видику Угарске појављује се знаменити Деак.

Његова родољубива, хладна, математична политика побјеђује револуционарне идеје старога Кошута и Угарској се враћа њезин устав, свечаном нагодбом од 1867. она крунише у Будиму свога Краља и постаје другом саставном половином у хапсбуршкој велесили.

Велики ум Деаков схватио је, да је Угарска као *мађарска држава*, као држава једнога само мађарског племена немогућа. Отуд је и био његов апел на угарске суграђане других народности. Срби у Угарској одазову се гласу Деаковом, који је у исто доба био поклич за уставна права, за слободу, равноправност и братство свијех грађана и свијех народа слободне Угарске.

Најодличнији представници српског племена у борби за угарски устав, у борби против реакције, бии су *Др. Свешозар Милетић* и његов друг и ученик, његово десно крило — *Др. Михаило Полит Десанчић*.

Њих двојица, на челу немађарских посланика у угарском сабору, потпомажу идеје Деакове, боре се за мађарски устав, али вазда уз битни услов, да се очувају права појединих народности, аутономија њихових цркава, слобода и равноправност њихових језика и заштита њихових културних тековина. На томе основном темељу, почива и знаменити бечкеречки програм од 1872, кога је прихватила огромна већина српског народа у Угарској као „Српска народна слободоумна странка", којој је Милетић био на челу до посљедњих дана његове душевне и физичне моћи.

Српски програм тражи цијелост и неповредивост угарске државе, а она да зајемчи народностима њихове слободе под окриљем угарског устава. Деак је налазио, да се оба услова могу извести и да један другоме не смета. Деаков поглед на овај предмет огледа се у оној његовој карактеристици пок Милетића.

„Vermes szerb mе jo hazafi — ватрен Србин, али и добар домољуб".

Али ово доба слоге и заједничке сарадње на великој згради угарске уставности свијех угарских грађана — убрзо је прошло, прошло је као они „лијепи дани од Аранхуеца".

Идеје Деакове почињу се заборављати, у Угарској избија нова струја, струја шовинизма

Не вара се онај, који мисли, да је корен мађарском шовинизму у радњи оногa племена, које се сунча на угарској уставности, а морал му није једино начело у општој борби за опстанак. Семитско племе ударило је клин између Мађара и других народности Угарске. Та опака струја и донијела је мађарском племену много штете, у Европи се мађарско племе обиљежило као нетрпљиво, које није кадро поштовати свој сопствени устав и сопствене слободе.

Та шовинистичка струја родила је отпор немађарских народности, а у тој борби истакао се особито глас дра Полита-Десанчића.

Др. Полит је заокругљена, самосвојна политичка индивидуалност. Његова сређеност, његова велика политичка спрема, његова енергија и одлучност, стекли су му повјерење у свијем слојевима српског народа, а особито међу Србима у некадашњој Војводини, који су га у најкритичнијим уставним тренуцима шиљали као свога представника у хрватски и мађарски сабор Вјештина и дубоко познавање међународних права и права, која даје угарски устав, а која је Полит у својим многобројним саборским говорима истакао, пронијели су му име далеко изван граница и Српства и гарске државе и означили га као парламентарног радника и државника

У тешким тренуцима, кад се требало испрсити за тековине свега народа, Полит је вазда био на биљези и ни један корак мађарског шовинизма, ни један инсулт на права српског народа, није остао без оштре критике, без љутог отпора дра Полита пред представништвом угарских народа.

Но је шовинизам растао. Тиса је географију изборних срезова начинио таком да се онемогућно долазак народносних посланика у угарски сабор. К томе је придошла, као згодна и подесна савезница мађарског шовинизма, и неслога и расцијеп у српском народу, те се Полит морао уклонити, да већ двадесет година не прими учешћа у законодавном тијелу уставне Угарске.

Али овогодишњи Ускрс ускреао нам је и слогу угарских Срба. Највећа српска општина у Угарској — Велика Кикинда — понудила је посланичку кандидатуру највећем сину у угарском Српству, дру Политу Десанчићу, којега је, успркос жестоких отпора од стране противника, и изабрала за свог посланика.

Својих саплеменичких осјећаја према Србима у Угарској ми не можемо ућуткати. Ми у пуној мјери поштујемо цијелост и интегритет угарске државе, ми поштујемо културне тековине и чежњу за слободом витешког мађарског народа, али се од тога истог народа надамо, да буде правичан према својим суграђанима српскога племена и да у погледу народности врати се на становиште његовог великог сина — Фрање Деака. Што је Деак могао дати народностима Угарске, то може и још лакше данас да учини коалициона влада Кошут-Апоњијева.

Учешће старог парламентарног радника, дра Полита у угарском сабору, олакшаће овај посао новој влади, т. ј. ако буде добре воље с њене стране, да народностима изађе на сусрет.

Др. Полит долази у угарски парламенат кад још нијесу довољно сталожене страсти и рашчишћени појмови. У кикиндском посланику, угарски парламенат добија врсна члана велике државничке спреме, његови саборски другови искрена и вјерна друга, мађарски државници одлучна и мудра помоћника и савјетодавца у смислу једнаких права свију народа слободне Угарске.

Велика Кикинда, а с њоме и сви Срби у Угарској у Политу добијају борца и заштитника за права свога српскога народа. Он је програм, он се не може мијењати.

Поред свега, што наведосмо, кикиндским Србима припада и та заслуга пред својим суграђанима и за то, што у др. Политу на сабор шаљу пријатеља и заштитника напредне демократије.

Племенито и подједнако интересовање за све културне појаве у Српству — начиниле су дра Полита суграђанином и чланом васколике српске заједнице

И данас, кад послије много година слави побједу српска слога и српска једнодушност, ми наше саплеменике у Угарској одушевљено поздрављамо, са жељом, да такви буде и у будућности.

Н. Граовски.

Домаће вијести

(**Прослава Књагињиног рођендана.**) Данас је на Цетињу на свечан начин прослављен дан рођења Њеног Краљ. Височанства Књагиње Милене. Синоћ су по кућама истакнуте заставе и војена музика опходом кроз варош навијестила је почетак свечаности. У 10½ часова данас прије подне било је свечано благодарење у манастирској цркви за здравље и дуг живот Њеног Краљ. Височанства и узвишене књажевске породице. На благодарењу је чинодејствовао Његово Високопреосвештенство Митрополит Господин Митрофан уз асистенцију свештенства. Благодарењу су присуствовали чланови дипломатског кора, Књажевска Влада, државни савјетници и сви наши великодостојници војног и цивилног реда са многобројним осталим чиновништвом и народом оба пола. Послије благодарења свечаност је поздрављена са „Табје" 21 топовским пуцњем.

(**Крсно име Књажевског Дома**). Сјутра, на Ђурђев-дан, крсно име нашег узвишеног Владалачког Дома, биће у мана-

---

нар. марка вриједи 2 хелера. У овом случају погледом на примање новаца од узајмљених књига контрола је са свим излишна. Она би била, ако не немогућа а оно тешка, јер би захтијевала много времена и труда, кад се не би на овај начин поступало.

Свака књига треба уза се да има и своју књижну карту, на којој је тачно означен број и наслов књиге, као и име писца. Ова карта служи за то, да би библиотекару олакшала огроман посао писања, увођења у којекакве непотребне каталоге не само имена позајмица него и наслове књига и датуме издавања. Да би се тај тешки, излишни посао, који заузима библиотекару највећи дио времена, како год отклонио, треба звати у помоћ књижне карте. Тим што библиотека прилијепи марку на одређеној за то рубрици у читалачкој карти, преко ње напише датум издавања књиге, нађе и узме тражену књигу, извади из ње књижну карту, напише на њој само број читалачке карте и датум кад је издата, те је стави опет на мјесту, одакле је и књигу узео, тим је дакле ствар око издавања књига свршена На овај начин, из ова два — три броја, која библиотекар има да забиљежи, зна тачно коју је књигу узајмио, коме је узајмио и кад је узајмио; а што је пак највглавније при издавању сваке књиге уштедио је пар минута времена, није себе уморио беспотребно те озловољио читаоце ради дугог чекања, од којих често пута већи дио уграби од свог дневног посла пар минута, да узмогне само узајмити какву књигу из књижнице. Мислим, да је овај начин издавања књига из књижнице, који овдје заступам, прост, брз и лак, па с тога штедствено и практичан.

Што се тиче нар. марака ту ствар иде мало потеже, јер их свака нар. библиотека не може одмах у почетку имати, те их овдје примијенити о чему је већ било горе говора, кад сам разложно био, како ће се новац, који се добија у име оштете за издате књиге, најлакше и на најједноставнији начин заводити. Опет наглашујем, да би, кад тал, ипак требало, да има једна нар библиотека народних марака, а и могла би, јер су одвећ јевтине. Ове се народне марке не би само употребљавале за то, да се прилепљују на читалачкој карти кад читалац плати новчић за узајмљену књигу, оне би се иначе могле продавати исто као и дописне карте са сликама. Ето н. пр. са таквим нар марками, које чешка школска матица продаје у своју корист, покрива, да тако рекнем, све своје трошкове, који износе на хиљаде круна. Чеси су у томе тако далеко отишли, да неће чак ни вјереник вјереничино писмо, као и обратно да прими, ако уз поштанску марку не буде прилијепљена и народна. Гдје дакле одмах у почетку не би било народних марака, ту треба платити особиту књижицу и у њу заводити редовно колико се новчића од читатеља за узајмљене књиге прими.

Стан саме нар. библиотеке треба да се налази по могућности на мјесту гдје је највећи промет, најбоље код пазара, близу цркве или школе, како би било свакоме на руку, да му буде дакле лакше и узимати књиге из библиотеке, а и кад их прочита и врати их, а још и с тога да их то, што је библиотека смјештена на мјесту куда преко дана највише чељади прође, да их дакле само мјесто подсјети и опомене, да је походе и узајме из ње књигу на читање. Тим што је стан у ком је смјештена библиотека ван или на крају вароши па и у каквој забитијој улици, тим једна нар. књижница губи, јер бива слабије похођена од стране грађанства. Како се види, и мјесто само, гдје ће се смјестити нар. књижница игра доста велику улогу, с тога треба и на то пазити.

Вођење статистике о читању књига је неопходно потребно, колико за књижницу саму а при набавци нових књига, толико и за библиотеке, које су се тек покренуле или их се пак мисли покренути, те им једна тачна статистика може служити као упута а и много им помоћи у њиховој неизвјесности, које књиге да поруче. Међу много осталих дужности, које има да обавља један библиотекар, припада му и ово вођење статистике, коју треба редовно сваког мјесеца тачно водити.

Не могу и не смијем на овом остати, а да не поменем, да не проговорим ријеч двије о тако званим помичним књижницама или како их неки хоће да зову покретним. Ове су књижнице у Енглеској први пут год. 1901. у практику ушле, те су се на мах и веома подесне показале како за омање варошице тако и села, гдје доста тешко основати нар библиотеку. Ове су библиотеке привремене помичне филијале једне главне централне књижнице. Опет најомиљенијој и најугледнијој личности у једном омањем мјесту, рецимо селу, пошаље се обично 50—60 комада разних књига из централне књижнице, које дотична раздијели сељацима на исти начин, како се то врши у централној књижници, препоручивши им уз то, да књиге чувају. Чим књиге остану једно 2—3 мјесеца у дотичном селу, овај их предадне другој опет најомиљенијој и од утицаја личности у другом оближњем селу, а он прими нових књига из централне књижнице, да их опет кашње преда другом, те тако књиге иду наоколо, док се опет не врате натраг у централу.

Овим сам. мислим, показао и доказао важност и начин како да се обрађује ово, за нас ново поље рада, које би честити родољуби и они, који хоће таквим да се зову, имали обрађивати, ако им је до тога, да своје идеале, који су више пута а и остану само ријечи, и ништа више, остваре. Овај им је, мислим, најсигурнији и најпречи пут за то.

Немојмо губити вријеме, јер је оно злато, немојмо више допустити да се нашим немарем и нехатношћу нашом народ наш раја, живи а и умре у незнању. Немојмо дозволити да с нашим народом туђинац тргује, да од зноја и труда нашег народа само он користи види. Знајмо добро, да је прошло доба само ратовима, гдје су главну улогу играли пушке и топови, а да је настало оно културних ратова, који се даномице воде, гдје нема бојне среће, гдје не помаже ни лично јунаштво, па ни топови ни пушке најбољег система; у таквим је ратовима сигурна побједа онога, ко боље и више зна и умије. Гледамо и то прекрштених руку, како наш народ од културне најезде туђих народа страда, како на свим линијама бива потиштен те немилице подлијеже јачему у културном смислу, однарођује се, а ништа не учинисмо, да то зла спријечимо. А докле ћемо тако и гледати? Ваљда док нам догори до ноката. Е онда ће бити већ касно. Ухватимо се, браћо, док је још на вријеме у братско коло, покажимо дјелом, да желимо добро свом народу, дјелом дакле а не ријечима само, које сваки вјетар разнесе па му и као играчка служе. Помогнимо, поучимо, подигнимо, спасимо наш народ оснивањем нар. библиотека, увјерени да ћемо се једино на тај начин моћи опријети, стати на пут, моћној туђинској културној најезди, која само продире, хара и обара, све што на свом путу нађе, не жалећи ни најсветије идеале, које су вјекови овјенчали, оног, против кога су се завјерили. Немојмо дакле просвјећивање народно олако схватити, положимо на њега највећу важност, па се својски за исто заузмимо, увидимо опасност, која нашем народу од нашег немара пријети, јер у противном случају биће људи а Срба неће.

У Бечу, априла 1906.

Мих. А. Рајнвајн
студент философије.

стирској цркви свечана архијерејска служба. на којој ће државни чиновници присуствовати у свечаном одијелу.

(**Честитка Књажевске Владе**). Предсједник Министарског Савјета и министар иностраних послова Господин Лазар Мијушковић отпратио је у Беч у име Књажевске Владе телеграфску честитку Њеном Краљевском Височанству Књагињи Милени поводом данашњег Њеног дана рођења.

(**† Епископ Герасим Петрановић**). У уторак је из Котора стигла тужна вијест, да је тамо преминуо владика бококоторски Преосвећени Господин Герасим Петрановић. Српска црква у Далмацији изгубила је ријетког архипастира, а народ српски још рјеђег родољуба.

Бог да прости душу преосвећеног владике Герасима Петрановића.

(**Сарањен**). У сриједу прије подне на Цетиње су допраћени посмртни остаци пок. Јока Ђ. Петровића. Мртво тијело покојниково дочекао је на улазу у варош Његово Височанство Књаз Мирко на челу свештенства и многобројног грађанства оба пола. Грађанство је испратило тијело покојниково до на крај Цетиња, а Књаз Мирко у пратњи г. Михаила Поповића до самога Никшића. У Никшићу је покојник на најсвечанији начин сарањен у породичној гробници.

(**Из Митрополије.**) У четвртак 20. априла у манастирској цркви држат је парастос за блажени покој душе блажено почившега Преосвештенога Боко-которскога Епископа Герасима Петрановића. који се у уторак 18. у Котору преселио у вјечност.

На парастосу чинодејствовао је Високопреосвештени Митрополит Господин Митрофан са мјесним свештенством. Парастосу су присуствовали покојникови поштоватељи.

(**Одликовање**) Његово Блаженство јерусалимски патријарх Дамјан благоволио је одликовати орденом Гроба Господњег многогодишњу началницу Дјевојачког Института Царице Марије на Цетињу, г-цу Софију П. Мертваго.

(**Ручак у аустро угарском посланству**). Посланик аустро-угарски при нашем двору. г. барон Кун од Куненфелда, у четвртак у вече приредио је у згради посланства ручак у част наших министара.

(**Одликовани**). Г. војвода Божо Петровић одликован је од Њ. И. В. Султана златном и сребрном медаљом Имтијаза. Г. Јово Поповић, начелник пошта и телеграфа, одликован је орденом Меџидије II. степена; г. А. Замбели, управитељ пристаништа у Бару, Ш. степеном Меџидије; г. г. Алекса Мартиновић, Илија Вулетић, секретари мин. иностр. дјела и г. Душан Греговић, наш конзул у Скадру, одликовани су сребрном медаљом Имтијаза.

(**Допутовао**) Г. Душан Греговић, књ. конзул у Скадру, допутовао је на Цетиње прек јуче.

(**Питомци Јозефинума на Цетињу**) На својој екскурзији по обалама Далмације питомци пештанског Јозефинума приспјели су били у сриједу и на Цетиње. Питомци су били дошли у пратњи свога гувернера Михаила пл. Демецког и неколико професора. Пошто су на Цетињу у Великом Хотелу ручали и по ручку разгледали знаменитости Цетиња, под предвођењем свога гувернера и професора посјетили су г. предсједника министарства и г. министра унутр. послова. При повратку за Котор мађарски гости навратили су и на Његуше, гдје је за њих била спремљена закуска.

(**Приложили**) *Особље Кн. Цр. Држ. Штампарије* положило је каси „занатлијског пјевачког и тамбурашког друштва“ 25 круна у мјесто вијенца над самртним одром пок. **Митра Т. Перовића**, словослагача Државне Штампарије.

Биљежећи са особитим задовољством овај лијепи поступак особља Државне Штампарије, управа им свесрдно захваљује како на прилогу, тако и на сјећању за ово младо друштво, коме и јесу добровољни прилози племенитих људи најглавније средство за егзистенцију.

Жељети је, да у даним приликама и други шљедују њиховом примјеру, како се већ једанпут не би наш с муком стечени и зарађени новац употребљавао на штетни и несрпски обичај — куповање вијенца — и тиме потпомагали стране трговце и подржавали и даље ту заиста нашу злу навику. —

Г. Алекса Мартиновић приложио је 4 круне добровољног прилога на забави 9. овог мјесеца. Његово Високопреосвештенство Господин Митрополит Митрофан приложио је каси „Занатлијског Пјевачког и Тамбурашког Друштва кр. 50; г. Јово Поповић кр. 16.10. и г. Драгомир Стошић кр. 30. и 92. хелера. Управа друштва најтоплије и најсрдачније захваљује племенитим приложницима, који друштвену касу тако обилато потпомогоше, а гаји тврду наду, да ће се и други на њих угледати.

(**Освећење новог депозита за воду на Заграбљу.**) Одбор општине вароши Цетиња на својој редовној сједници држатој у прошлу недјељу ријешио је да се у недјељу 30. овог мјесеца у 11 сати прије подне освети нови општински депозит за воду на Заграбљу.

Право би било да грађанство цетињско својим многобројним присуством на овој скромној свечаности даде израза своме задовољству, што се ова монументална грађевина — толико важна на Цетиње — данас има употребити на сврху којој је намијењена.

Ово има послужити Цетињанима као позив, јер се нарочити позив неће ником слати.

(Помен Ђорђу Јовановићу — Армушу, негдашњем подгоричком учитељу.) У прошлу нећељу 9. овог мјесеца у овдашњој варошкој цркви одржат је помен одличном Србину Ђорђу Јовановићу — Армушу, негдашњем подгоричком учитељу и инспиратору и носиоцу толико лијепијех појава међу толико познатим и свагда признатим патриотима подгоричким, те нека нам буде допуштено овом пригодом проговорити коју о овом врлом мужу.

Ђорђе Армуш по оцу прозват Јовановић рођен је у Пећи 21. априла 1839. године. У Патријаршији Српској научио је нешто књиге, па како се одликовао особитим умним даром, пао је јако у очи околини и једном приликом неки Биограђанин, дошавши у Пећ и разабравши о изванредном Ђорђевом дару за учење, понуди га да иде с њим у Биоград ради продужења школе, што мали Армуш једва дочека. У Биограду је Ђорђе свршио тадању реалку, а послије отиде у Карловце те сврши богословију, и поврх свега тога сврши српску препарандију у Сомбору.

Послије свршених наука Јовановић се ријеши пропутовати српске земље под Турцима и тако путујући дође у Скадар, гдје се упознаде тадањим руским конзулом у Скадру Николајевим, који му развије љубав к томе да остане негдје за учитеља у Зети, гдје се шездесетих година, заузимањем руског скадарског конзулата и неодољивим тражењем врсних Зећана, бјеху почеле отварати српске школе.

Јовановић том приликом — како је био Тројчиндан — са неколико Срба Скадрана дође под Острог, гдје се познаде с више врсних Подгоричана, који му са својом жудњом за добром школом створише вољу да постане њиховим учитељем и то је баш тада постао.

Ђака је у Јовановићевој школи било одмах доста и он се морао старати и о програму школе, и о набавци уџбеника и учила, а како је све то чинити онда било тешко, то могу појмити само они, који бар у неколико знаду патње Срба Зећана на граници Црне Горе, које су патње свакад биле потенциране знањем Турака, да Зећани одржавају везу с Црногорцима, што су они често јавно манифестирали и зато многи издисали на турском кољу и о турским вјешалима. Наравно да је одушевљени Јовановић међу таким Србима нашао своје право мјесто и не једном је пао у подозрење и безброј пута му се о глави радило, али он није од тога зазирао и име му је постало популарно не само међу толико стотина његових ђака, којима је он у основној школи давао, поред темељног васпитања у моралу и патриотизму, и одличну спрему у писмености и свему оном што им је за трговачко-занатлиски посао у животу било потребно, но је он постао популаран и међу свима тадањим одличним генерацијама у Подгорици, које су дале толико одличних патриота.

Име Ђорђа Јовановића — »учитеља Ђорђа« и данас се у Подгорици и њеној околини с пијететом помиње као и оног дана — 9. априла 1873. године — када је ту испустио своју патриотску душу.

Покојниковом сину Михаилу Јовановићу овд. гостионичару, који је овај помен спремио, припада част и хвала што се сјећа тако свог врсног родитеља, а похвалу заслужује и угледно грађанство цетињско, које је помену у великом броју присуствовало.

Не заборављамо наше одличне људе, који у тешким приликама радише и урадише толико доброга и корисног за свој род без чега ми би данас другојачи били!

Z.

(**Забава у Зетском Дому**) Вечерас је у Зетском Дому у част рођен-дана Њеног Краљ. Височанства Књагиње Милене свечана забава, коју приређују наставници цетињске гимназије са својим ученицима.

(**Кривични Законик.**) Од сјутра према указу Његовог. Краљ. Височанства Књаза Господара нови Кривични Законик за Црну Гору добија потпуну законску силу. Сва дјела предвиђена Кривичним Закоником, а учињена од сјутра, ишљеђиваће се и судити по томе Законику, на што се обраћа пажња.

(**Сједница општинског одбора**.) Одбор општине вароши Цетиња држао је у недјељу 16. овог мјесеца прије подне своју редовну сједницу на којој је посвршавано више разнијех послова.

(**Пошљедња промјена времена**). Пошљедња киша, која је падала неколико дана, необично је много користила усјевима, баштама и ливадама. Према извјештајима из унутрашњости, пошљедња киша била је право благо, које се ничим не може накнадити. Нарочито је много користила у Зети, подгоричкој околини, бјелопавлићкој равници и никшићској области, гдје је била велика суша. Усјеви сада нагло напредују и обећавају обилан плод.

Телеграми Бечког Кор. Бироа

БЕЧ, 15. апр. — Књаз Данило и Књагиња Милена приспјели су овдје.

БЕРЛИН, 15. апр. — Министар Буде умро.

ОДЕСА, 15. апр. — Извршена су два атентата на полицијске органе. Убијен је један официр, а рањена су два полицајца.

ХОЛМ, 15. апр. — Јуче је убијен шеф жандармерије.

СОФИЈА, 15 апр. — Пуковник Јанков убијен је у сукобу са турском војском.

МАЛТА, 15. апр. — На пароброду „Шатертон“ укрцало се 878 официра за Александрију.

ЦАРИГРАД, 16. апр. — Турска војска сукобила се са једном грчком четом у Маћедонији, која је изгубила 15 мртвих. Војска је имала једног мртвог и два рањена.

НОВИ САД, 16 априла. — Др Михаило Полит Десанчић, директор „Браника“, великом већином изабран је у Вел. Кикинди за посланика српског у угарском парламенту.

БЕЧ, 16 априла. — „Фремденблат“ саопштава, да је барон Гауч дао оставку владе. Гувернер Трста Хохенлое позван је да састави нову владу.

ПЕТРОГРАД, 17 априла. — Вите је дао оставку. Кокосцев је позван ради образовања владе.

БИОГРАД, 17 априла — Скупштина је распуштена. Избори су одређени за 24. јуни.

БЕЧ, 16 априла. — Парламенат је одложен на нову прилику до 10. маја

БИОГРАД. 17 априла — Одговарајући на интерпелацију народњака Вељковића о односима српско-енглеским, Пашић је изјавио, да ће се влада пожурити да питање о односима ријеши на корист Србије. Послије тога је предсједник прочитао указ, којим се Скупштина распушта

ПЕТРОГРАД, 19 априла. — У обавијештеним круговима држе да ће Горемкин наслиједити Витеа и продужити његову политику. Вите ће и даље уживати царево благовољење, а оставку је дао због слабог здравља, које је порушено ушљед огромног посла.

ЦАРИГРАД. 21. апр. — Пријеки суд у Скопљу осудио је бугарског бандиту Мартинова, који је бацио бомбу на аустро угарског жандармеријског капетана, на смрт.

ЛОНДОН 22 априла. — По Рајтеру, Енглеска је дала Турској ултиматум. Надати се одговору у року од десет дана.

МАЛТА. 22 априла. — Четири крстарице и неколико контра-торпедњача отпутовале су за Пиреј.

ВАРШАВА, 22 априла. — По „Прав. Вјестнику“, на Прокурјакова, управитеља вистулске жељезнице, који је улазио у кола са два чиновника, бачена је бомба; чиновници су убијени. Прокурјаков и других осам особа рањени су.

Стјечај

Поштанско телеграфском одјељењу потребан је један секретар у административном одсјеку (годишња је плата кр. 1920)

Кандидати треба добро да познају српски језик и да имају факултетску спрему; — прече право имаће црногорски држављани и они, који имају стручну спрему, или да, уз правнички факултет, добро познају још један од страних језика — француски или њемачки.

Ко жели заузети ово мјесто, нека се, са својим документима, обрати потписатоме најдаље до 25. маја т. г. по с. к

Број 2220.

На Цетињу, 19. априла 1906.

Из канцеларије пошт.-тел. одјељења министарства унутр. дјела.

Зван. 1—5

Распоред

служебних часова код поштанских штација, почињући од 24. априла тек. год.

Цетиње:	од 9—12	подне,	од 3—6	по под.
Рijека:	8—11	пр. под. «	3—6	« «
Његуши:	9—11	« «	3—6	« «
Грахово:	« 9—11	« «	3—6	« «
Подгорица:	8—12	« « «	3—6	« «
купљење пош. кроз вар. од 10—11 пр. «				
Д.-град:	од 9—12	подне,	од 3—6	по под.
Колашин:	« 9—12	« «	3—6	« «
Андријевица:	« 9—12	« «	3—6	«
Никшић:	9—12		3—6	«
Шавник:	9—11	пр.	3—6	«
Жабљак:	9—11	« «	3—6	« «
Велимје:	9—11	« «	3—6	« «
Пристан:	8—12	— подне.	3—6	« «
Бар:	7—11	пр.	3—6	« «
Улцињ:	9—12	— подне,	3—6	«
Вир:	9—12	—	3—6	«

Из канцеларије поштанско-телеграфског одјељења Министарства Унутрашњих Дјела. број 2257. Цетиње, 21. априла 1906. год.

1—2

Приватне објаве.

ДОПУТОВАО

Дипломир. од Император. Варшавског Универзитета зубни љекар — и добивши све потребне справе зубољекарског кабинета, отпочињући праксу, моли за посјету,

Улцињ.

Др. **Е. Березина.**

Р. 25. Бр. 189 1—3

ОГЛАС.

Дана 14. маја тек. год. од 9—12 прије и од 3—6 сати послије подне у канцеларији потписате Управе, одржати ће се јавна продаја зидарске радње општинске тезе (пазарнице) за варош Подгорицу, која ће се радња тога дана уступити понудиоцу најповољније цијене.

План за израду ове тезе (пазарнице) као и односни контрат може свак видјети у канцеларији ове Управе сваког дана од 8—12 прије и од 3—5 сати послије подне. а како план тако и контрат на сами дан лицитације, прије почетка лицитирања, бити ће предочени и у потанкости објашњени лицитантима.

Лицитанти дужни су предходно положити кауцију у непокретности 40% од вриједности закупа радње или у готовини 20% иначе неће имати право лицитирати.

Позива се овим сваки онај, који лицитирати жељно буде, да се горњег дана тачно у одређеном сату пријави у канцеларији потписате Управе.

К броју 477.
В. 1906. 223.

У Подгорици, 11. априла 1906 год.

Управа општине вар. Подгорице предсједник,

Кап. Ст. Раичковић.

Р. 155. Број 190 1—3

Одговорни уредник: Алекса Мартиновић

Штампа К. Ц. Државне Штампарије